

A full-page background image showing a sunset over the ocean. The sun is a bright, glowing orb on the horizon, casting a golden light across the sky and water. The sky is filled with scattered clouds, some of which are illuminated from below by the sun, giving them a warm, orange glow. In the foreground, the dark, silhouetted shapes of large rocks are visible in the water. A kitesurfer is seen in the distance, with their kite—a dark, curved shape—visible in the sky. The overall mood is serene and adventurous.

HALLAND

ALKOHOLENS SAMHÄLLSKONSEKVENSER

OM STUDIEN

Ramboll har på uppdrag av Systembolaget genomfört en studie av alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser på regional nivå. I följande rapport redovisar vi vår kartläggning av alkoholens samhällskostnader och samhällsnyttor under 2017 för Halland. Studien syftar till att öka förståelsen för alkoholens samhällskonsekvenser inom en region och identifiera hur konsekvenserna skiljer sig mellan olika regioner.

Eftersom alkoholens konsekvenser är spridda över många delar av samhället har vi kartlagt de områden som har kostnader och nyttor till följd av alkohol i Halland.

Vi har räknat på alkoholens:

- kostnader för sjukdomar, skador och missbruk inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten
- kostnader för produktionsbortfall, till exempel till följd av sjukfrånvaro och förtida dödsfall
- kostnader till följd av brottslighet
- inverkan på människors livskvalitet
- ekonomiska spridningseffekter för företag och arbetstillfällen

Figur 1. Exempel på hur alkoholkonsumtion innebär samhällsekonomiska kostnader överallt i samhället

ALKOHOLENS REGIONALA KONSEKVENSER ANALYSERAS PÅ DJUPET

Det saknas tidigare studier om alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser på regional nivå, vilket gör följande rapport unik. Många regioner och länsstyrelser följer alkoholkonsumtionen i sitt län, men saknar en bild över vilka kostnader alkoholkonsumtionen medför. Regionerna följer vanligtvis den alkoholrelaterade sjukdomsbördan genom indikatorn *Alkoholindex* som Socialstyrelsen årligen sammanställer. Såväl regioner som länsstyrelser använder Alkoholindex för att följa utvecklingen av folkhälsan i regionen. Men indexet fångar enbart de sjukdomar som enbart uppstår av alkoholkonsumtion. Flera diagnoser som delvis beror på alkoholkonsumtion ingår inte, till exempel flera cancerdiagnoser. Detta resulterar i att kostnaderna underskattas systematiskt.

I denna studie kan vi ge en bild av hela sjukdomsbilden och kostnaderna. Ett exempel på det är att vi inkluderar samtliga diagnoser som i olika grad har att göra med alkoholkonsumtionen, vilket inte är vanligt i andra studier.

ALKOHOLKONSUMTION I HALLAND

Invånare i Halland konsumerar i genomsnitt 8,3 liter alkohol per person och år (2017). Det innebär att alkoholkonsumtionen i regionen är lägre än det nationella genomsnittet. Invånare i Sverige konsumerar i genomsnitt 9,04 liter alkohol per år. Antalet dryckestillfällen är något högre i Halland än i övriga landet. Under 2017 var antalet dryckestillfällen per invånare sex procent fler än i riket i genomsnitt. Intensivkonsumtionen, det vill säga andelen individer som uppger att de konsumerat fler än fem glas vid ett och samma tillfälle under de senaste 30 dagarna, är något lägre än rikssnittet. I Halland uppger 26 procent att de intensivkonsumerat under de senaste 30 dagarna, vilket kan jämföras med rikssnittet på 27 procent.

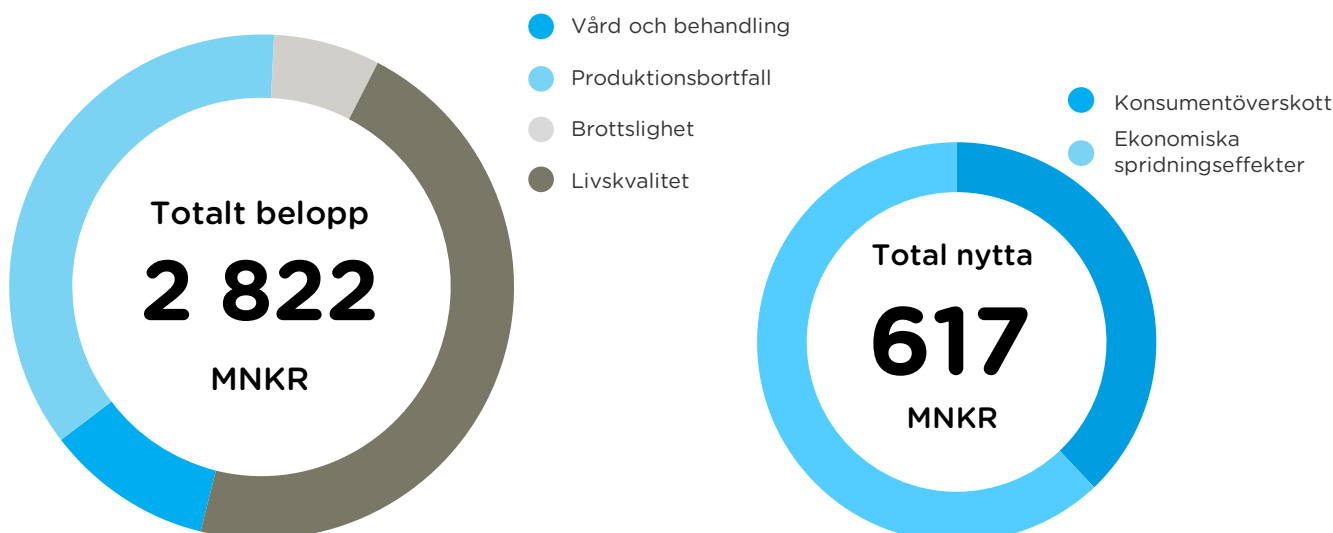
8,3
liter per invånare

26 %
drack mer än 5 glas
de senaste 30 dagarna

Av invånarna i Halland har 13 procent av männen och åtta procent av kvinnorna en riskfylld alkoholkonsumtion. Andelen är fyra procent högre för män och åtta procent lägre för kvinnor än genomsnittet. I Halland uppger tolv procent av invånarna att de inte dricker alkohol, vilket går att jämföra med rikssnittet 16 procent.

De totala kostnaderna uppgår till 2 822 miljoner kronor. Nyttorna uppgår till 617 miljoner kronor. Kostnaden per capita motsvarar 8 689 kronor, vilket är 13 procent lägre än rikssnittet. Nyttorna uppgår till 1 831 kronor per capita. Detta är cirka 138 procent över genomsnittet per invånare i Sverige.

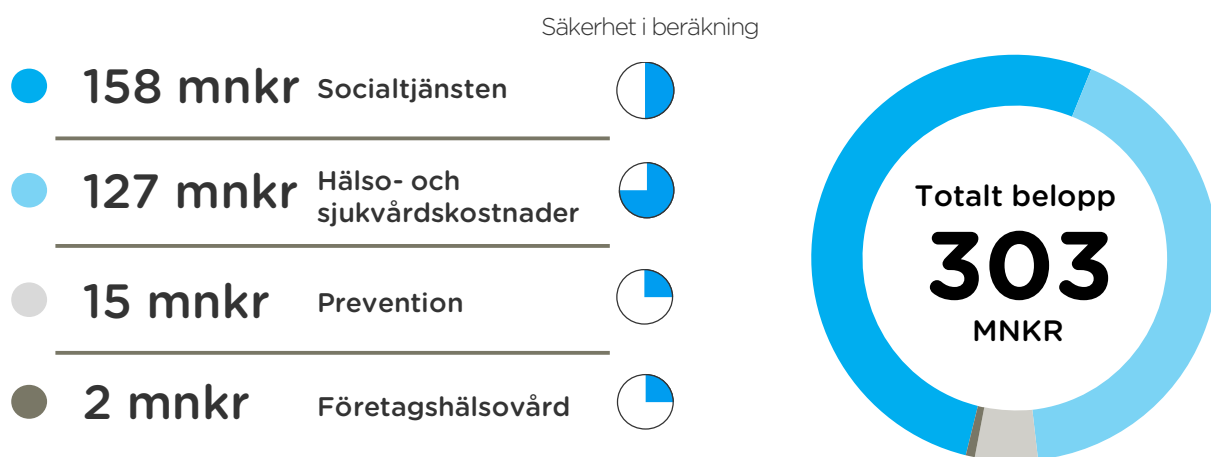

KOSTNADER

Vård och behandling

Kostnader för vård och behandling motsvarar de resurser som läggs på behandling av individer med alkoholrelaterade diagnoser. Kostnaderna uppstår framför allt i primärvården, öppenvården, slutenvården och socialtjänsten. Vi räknar även på kostnader för företagshälsovård, forskning och förebyggande arbete inom alkoholområdet.

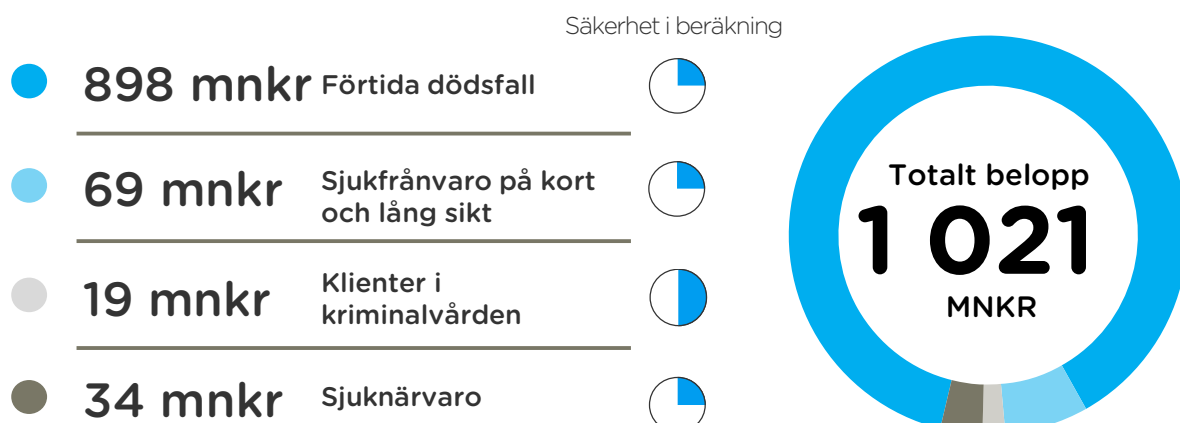
De samlade alkoholrelaterade kostnaderna för vård och behandling i Halland uppgår till 303 miljoner kronor (2017), vilket motsvarar 933 kronor per invånare i regionen. Kostnaderna per capita är lägst i landet, och ligger 26 procent lägre än riksgenomsnittet. Majoriteten av kostnaderna är kostnader för socialtjänsten, vilket ligger i linje med övriga regioner.

Produktionsbortfall

De resurser samhället inte kan använda till följd av alkoholkonsumtion blir en kostnad och den kallar vi för produktionsbortfall. Produktionsbortfall består av nedsatt produktionsförmåga på jobbet till följd av bakfylla (sjuknärvaro), samt sjukfrånvaro på grund av att någon är sjukskriven eller dör i förtid av en alkoholrelaterad diagnos. I våra beräkningar ingår även produktionsbortfall för klienter inom kriminalvården som avtjänar fängelsestraff där alkohol på något sätt har haft med brottet att göra.

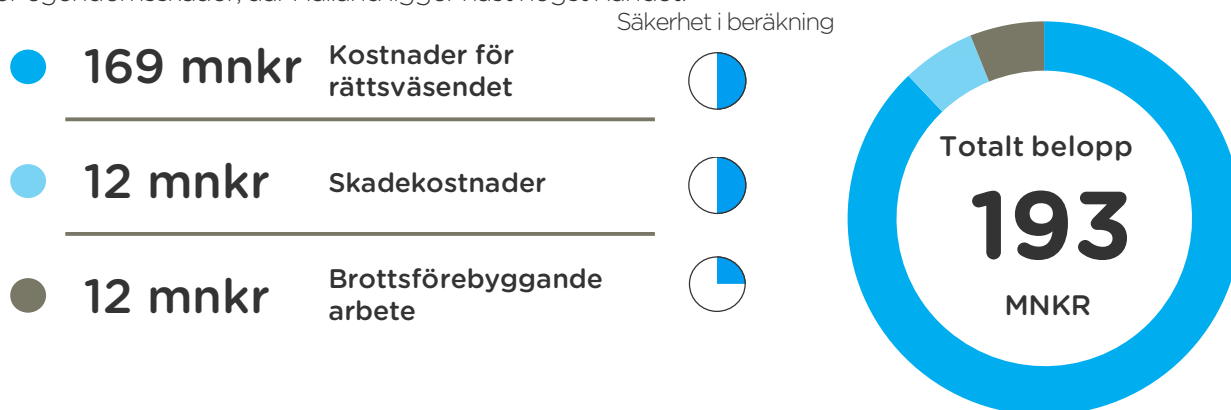
De samlade kostnaderna för produktionsbortfall i Halland uppgår till 1 021 miljoner kronor (2017), vilket motsvarar 3 143 kronor per invånare i regionen. Kostnaderna är 15 procent lägre än riksgenomsnittet. Majoriteten av kostnaderna är kostnader för förtida dödsfall, vilket ligger i linje med övriga regioner. Att kostnaderna för produktionsbortfall är lägre per invånare i Halland jämfört med riksgenomsnittet kan bero på att det skett färre förtida dödsfall per invånare i Halland än i andra regioner. Antalet förtida dödsfall per capita är fjärde lägst i landet.

KOSTNADER

Brottlighet

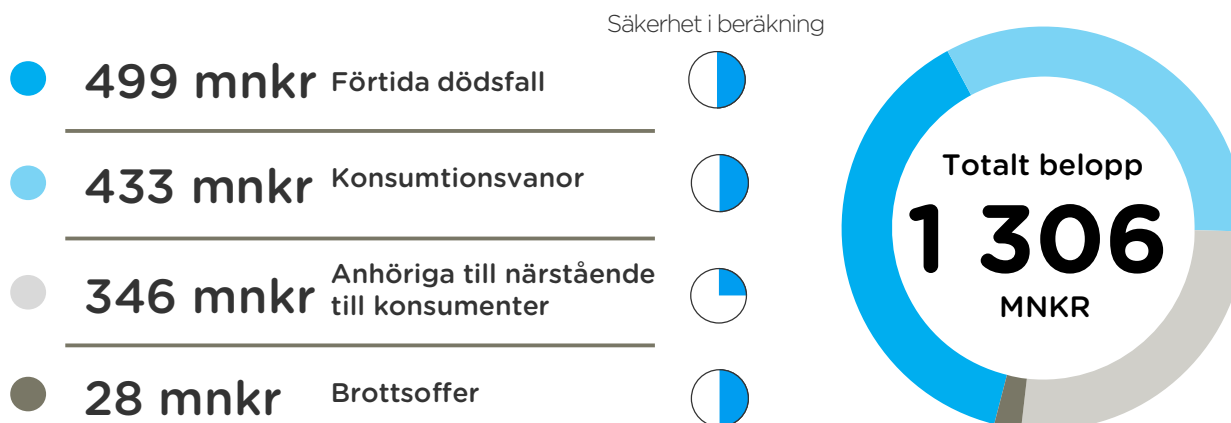
De kostnader som uppkommer till följd av alkoholrelaterad brottlighet uppstår både innan och efter ett alkoholrelaterat brott har begåtts. Vi har fångat upp de många led där kostnader uppstår genom att i beräkningarna inkludera både brottsförebyggande arbete, egendomskostnader och rättsväsendets kostnader. De samlade kostnaderna för alkoholrelaterad brottlighet i Halland är 193 miljoner kronor (2017), vilket motsvarar 593 kronor per invånare i regionen. Kostnaderna är 16 procent lägre än rikssnittet. Majoriteten av kostnaderna gäller kostnader för rättsväsende, vilket stämmer överens med övriga regioner. Det som särskilt utmärker kostnaderna för alkoholrelaterad brottlighet i Halland är de höga kostnaderna per invånare för egendomsskador, där Halland ligger näst högst i landet.

Livskvalitet

Utöver direkta och indirekta kostnader uppstår även intangibla kostnader eller konsekvenser av alkoholkonsumtion. Intangibla kostnader har ingen direkt koppling till resurser, utan är värden på negativa konsekvenser som till exempel smärta och oro. Det gäller exempelvis lidande eller smärta som uppstår av sin egen eller en närståendes konsumtion av alkohol, för den som blir eller riskerar att bli utsatt för alkoholrelaterade brott, samt förlorad livskvalitet av förtida dödsfall.

Vi uppskattar de samlade intangibla kostnaderna av förlorad livskvalitet i Halland till 1 306 miljoner kronor (2017). Det motsvarar 4 021 kronor per invånare i regionen. Kostnaderna är 7 procent lägre än rikssnittet. Majoriteten av kostnaderna gäller kostnader av förtida dödsfall, vilket ligger i linje med övriga regioner.

NYTTOR

Alkoholens nyttor delas upp i två huvudsakliga kategorier: ekonomiska spridningseffekter och konsumenternas upplevda nytta. De ekonomiska spridningseffekterna handlar i första hand om de fördelar som alkoholindustrin tillför samhällsekonomin i form av arbetstillfällen, produktionsvärde och handel. Konsumenternas upplevda nytta – som även kallas *konsumентöverskott* – är konsumenternas subjektiva känsla av tillfredsställelse som uppstår när de dricker alkohol. Värderingen av alkoholens nytta görs under antagandet att alkoholkonsumtionen och dess produktion istället ersätts av konsumtion och produktion av nöjen och livsmedel.

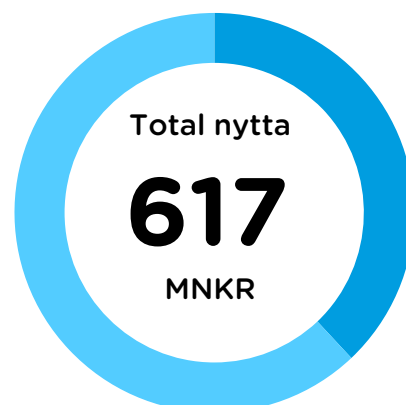
Vi uppskattar att alkoholens samlade nyttoeffekter i Halland uppgår till cirka 617 miljoner kronor (2017), vilket motsvarar cirka 1 831 kronor per invånare i regionen. Detta är cirka 140 procent över genomsnittet per invånare i Sverige. Majoriteten av nyttoeffekterna utgörs av ekonomiska spridningseffekter, som beräknas under antagandet att alkoholkonsumtion och produktion istället ersätts av konsumtion och produktion av nöjen och livsmedel. Detta beror i stor utsträckning på att produktionsvärdet per invånare som skapas inom näringsgrenen dryckesframställning, ungefär är tre gånger större i Halland jämfört med det nationella genomsnittet. En mindre andel av nyttan utgörs av konsumentöverskottet - det vill säga uppskattningen av konsumentens upplevda nytta.

● 232 MNKR Konsumentöverskott

● 384 MNKR Ekonomiska spridningseffekter

SÄRSKILT OM REGIONENS ARBETE

Länsstyrelsen samordnar flera aktörer i arbetet med ANDT-frågor

Länsstyrelsen har en samordnande och kunskapshöjande roll för det ANDTS-förebyggande arbetet. Länsstyrelsen samordnar representanter från Region Halland, kommuner, Kriminalvården, Tullverket, polisen, Hallands idrottsförbund, Systembolaget, Högskolan och IOGT-NTO i frågor som berör ANDT. Vidare erbjuder länsstyrelsen föreläsningar och utbildningar på området. Deltagare i utbildningarna kan till exempel vara personal inom hälso-och sjukvården, fackförbund, arbetsgivare, föreningar eller skolpersonal. Länsstyrelsen har som målsättning att förebygga ANDT-problematik genom policy, kommunikation, ökad kunskap och systematiskt arbete.

Länsstyrelsen Halland. *ANDTS – förebyggande arbete*. <https://www.lansstyrelsen.se/halland/samhalle/social-hallbarhet/andts/andts---forebyggande-arbete.html>.

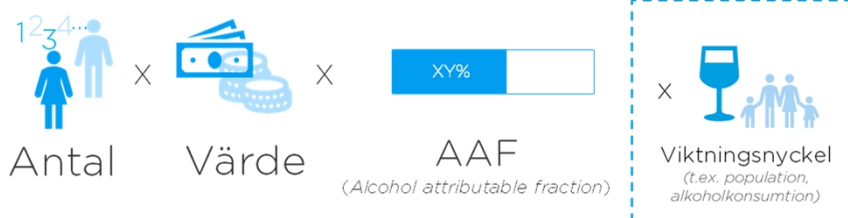
Bildkälla: Samuel Bryngelsson, unsplash.com

MER OM STUDIEN

Den här studien tar sin utgångspunkt i Rambolls studie från 2019, Alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser, som är den senaste studien som har uppskattat alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser på nationell nivå. Vi har utgått till stor del från samma data och statistik som i Rambolls studie från 2019, men fördelat dem på respektive region.

Så här har vi räknat

Vi har i huvudsak använt oss av metoden cost-of-illness, COI, i våra beräkningar. Syftet med metoden är att identifiera skadliga effekter av alkoholkonsumtion, kvantifiera dem och ge dem ett värde i kronor och ören. I vår studie har vi även tagit hänsyn till positiva effekter på liknande sätt, exempelvis genom att ta hänsyn till arbetstillfällen inom näringar som säljer alkohol och relaterade varor. De ekonomiska spridningseffekterna av alkoholkonsumtion har beräknats genom input-output-analys. Individens nytta från konsumtion har vi värderat genom välfärdsanalys.

Vi har huvudsakligen baserat våra beräkningar på tre parametrar: antal, värde och AAF. AAF står för *Alcohol attributable fraction* och anger andelen av konsekvenserna som är alkoholrelaterade.

För att beräkna de regionala konsekvenserna har vi använt oss av regionala siffror t.ex. antal sjukdomsfall, brott eller dödsfall. Men vi har också använt *värdet* av kostnaderna t.ex. kostnaden för ett vårdtillfälle i en region. I de fall regional uppdelning i data saknas har vi använt oss av olika parametrar för att vikta det nationella resultatet.

Det finns osäkerheter i beräkningarna

Inom varje område har vi bedömt hur hög validiteten är i beräkningarna. Validiteten ger oss en uppfattning om hur väl beräkningarna visar alkoholens samlade konsekvenser. Vi har då bedömt hur väl beräkningarna fångar in fullständigheten och reliabiliteten i det som vi försöker att beräkna. Fullständigheten gäller hur heltäckande resultaten är, det vill säga om vi tar hänsyn till alla kostnader respektive nyttor. Reliabiliteten gäller hur tillförlitliga våra beräkningar är. Om våra beräkningar bygger på exakta kostnadsuppskattningar är reliabiliteten hög. Om vi har behövt göra många antaganden är reliabiliteten låg.

